

Eelistades investeringuid nullijäämisele

Article by Danyal Bayaz

November 21, 2019

Teatud mõttes on Saksamaa kogu Euroopa fiskaalkonservatismi kese. Berliin on aastaid mänginud võtmerolli Euroopa kokkuhoiupoliitika kujundamises. Saksamaa eelarvetasakaalu musta nullpunkti ehk „Schwarze Null-i“ kaitsevad kirglikult nii kristlike demokraatide kui sotsiaaldemokraatide finantseksperdid. Nüüd on Bundestag-i Roheliste parlamendigrupi kaks liiget – Danyal Bayaz ja Anja Hajduk, lauale toonud julge ettepaneku uuteks investeerimiskavadeks. Oma töös „Investeeringud on tähtsamad, kui sümboolne must null,“ teevad nad ettepaneku investeerimiseeskirja loomiseks, mis kohustaks teatud tingimustel Saksamaa valitsust rahastama avaliku sektori investeeringuid. Rääkisime Roheliste parlamendiliikme ja Bundesdag-i Finantskomitee liikme Danyaliga kokkuhoiumeetmetest, tema investeerimisettepanekust ja sellest, mida see võiks Euroopa jaoks tähendada.

Green European Journal: Kokkuhoiupoliitika on viimastel aastatel hoidnud Euroopat enda haardes. Nüüd aga räägitakse üha enam investeringute vajadusest. Kas tuulesuund on muutunud?

Danyal Bayaz: Ma ei usu, et tuleks minna teise äärmusesse ja lubada järjekordsel võlakooormal kuhjuma hakata. Võlal – eriti just jätkusuutmatul võlal, tuleb silma peal hoida. Võla vähendamine on jätkuvalt õige lähenemine, ent see ei tohi tulla nutikate investeringute arvelt, mida vajame majandusliku jõudluse suurendamiseks. Peame terves EL-s leidma säästmise, reformimise ja investeerimise vahel parema tasakaalu. Selles kontekstis on ilmne, et oleme investeerimise piisava tähelepanuta jätnud. Investeeringud, mis parandavad infrastruktuuri, konkurentsivõimet ja panustavad rahva elukvaliteeti on vähemalt sama tähtsad, kui eelarve kokkuhoiupoliitika ning on korraliku finantsjuhtimise kindel osa.

Miks on investeerimine vajalik just Saksamaal?

Vaatamata eelarveülejäädiketele ei ole Saksamaa investeerinud piisavalt tulevikusuunalistesse sektoritesse nagu teadus, haridus ja kliimakaitse. Kujutleme end kõrgtehnoloogilise ja teadmispõhise ühiskonnana ja keskkonnakaitse moderniseerimise pioneerina, ent see enesekuvand õigustab ennast üha vähem. Näiteks tehisintellekti oli algselt plaanis investeerida 3 miljardit eurot aastaks 2025, kuid lõpuks jäi üks miljard aastaks 2023. Ainuüksi Shanghai on teatanud plaanist investeerida lähiaastatel tehisintellekti 15 miljardit eurot. See annab aimu meid ees ootavate väljakutsete ulatusest. Valguskaabli osakaal Saksamaa lairiba püsiühenduste koguhulgas on kõigest 2,6 protsenti. OECD riikide seas oleme peaaegu nimistu päris lõpus. Kiiresti on vaja uuendada aeguvat infrastruktuuri – meie sildu ja raudteevõrku, mis on paiguti kohutavas seisukorras. Minu eesmärgiks on tulev aastakümne pühendada suunatud investeringutele ja taristu uuendamisele.

Millised on teie ettepanekud?

On palju erinevaid lähenemisi ja majandusteadlased on eriarvamustel. Üheks ideeks on täiendada võlapidurit amortisatsiooni mõju tasakaalustava investeerimiseeskirjaga (1). See võiks luua aktsiakapitali väärtust alal hoidva investeerimiskohustuse. Teine võimalus oleks investeerimise ulatuse kindlakstegemiseks haakida võlapidur võla määraga. On selge vahe, kas liidumaa võlamäär on sisemajanduse kogutoodangust 80 protsenti või lähemal 50-le.

Järgmisel aastakümnel peab „musta nulli“ ideoloogilise õigustamise asemel Rahandusministeeriumist saama „strateegiliste investeeringute“ ministeerium.

Võla määra üha vähendades saab Saksamaa lõpuks võlast vabaks, aga siis pole Saksamaal enam äri tegemiseks vajalikku aktsiakapitali. Veel üheks võimaluseks teatud investeeringute tegemiseks oleks riigil luua finantsilist manöövriruumi lisakrediidi näol mõnest avalikust investeerimisfondist. Võlapidur valitsuse kulutustele jääks ikkagi kehtima.

Millist mudelit isiklikult toetaksite?

Kõigil neil valikutel on nii eeliseid, kui puudujääke. Samuti on küsitav, mida peetakse investeeringuks ja mida mitte. Kas personalikulud (näiteks õppejõukohtade täitmiseks) on investeering? Ma usun, et jätkusuutliku investeerimise definitsiooni väljaselgitamine ja selliste investeeringute väljaarvamine võlapidurist oleks väga tänuväärne. Kindla rõhuasetusega avalikud fondid oleks mõistlik valik: näiteks kliimakaitse fond või ka fond üleriigilise kiire internetiühenduse jõudmiseks ka ääremaadest. Need võiksid siis iseennast läbi kapitalituru refinantseerida. Praegusel tasemel intressimäärad oleksid tublisti alla majandusliku tulumäära. Need on tehingud, millest haaraks kinni praktiliselt iga ettevõtja, aga riik ei haara. Ma usun, et see on viga.

Seisame tulevatel aastatel silmitsi tohutute väljakutsetega. Järgmisel aastakümnel peab „musta nulli“ ideoloogilise õigustamise asemel Rahandusministeeriumist saama „strateegiliste investeeringute“ ministeerium. Minu nägemuses oleks mingisugune investeerimisreegel efektiivseks keskteeks.

Kuidas teeksite kindlaks, et investeeringud suunduvad valdkondadesse, mis neid enim vajavad?

See on demokraatlike läbirääkimiste protsessi küsimus. Teedesse investeerimine ei ole iseenesest halb. Paljud meie sildadest vajavad renoveerimist. Mõned meie kanalitest ning paisudest pärinevad veel Saksa Impeeriumi aegadest. Siingi tuleb investeerida. Aga ühtlasi peame investeerima raudteedesse, kergliiklusteedesse ja ühistransporti – valdkondadesse, mida muidu kiputakse tihti tähelepanuta jätma. Iga liiduriigi valitsuse eesmärgiks peaks olema seada strateegilisi eesmärgid ja neid investeeringute toel ellu viia. Rohelistel tuleb siin kompromisse teha. Aga ennekõike on selge, et investeeringud peaksid meie majanduse innovatsioonimahukust suurendama. Seda on võimalik saavutada mitmel erineval viisil. Head koolid on täpselt sama tähtsad, kui hästitoimiv taristu või ettevõtete tihedat koostööd tegevad silmapaistvad teadusasutused. Innovatsioon on otsustava tähtsusega määramaks, kus me 10 aasta pärast ülemaailmses konkurentsiasetseme.

Mida peate ülemaailmse konkurentsi all silmas?

Enamat, kui puht majanduslikud näitajad nagu kasv, ekspordi- või maksumäärad. Peame hakkama küsimusele lähenema terviklikumalt, liikudes eemale puht kasvul põhinevatest SKT kriteeriumidest, kaasates keskkonnaalaseid näitajaid nagu ressursi- ja energiatootlikkus. Mis aga eriti puutub ülemaailmsesse konkurentsi, siis peame arvestama innovatsiooni ja tehnoloogilise progressiga. Käisin hiljuti Hiinas ja oli murettekitav näha, mil viisil Hiina kombineerib strateegiliselt geopoliitikat, tööstuspoliitikat ja murrangulisi tehnoloogilisi tegevuskavasid. Hiina

plaanib saada tehnoloogiliseks superrriigiks. Kui me maha jääme, jäävad maha ka meie majanduslik tootlikkus ja heaolu. Konkurents on seega majandusliku, tehnoloogilise ja innovatsioonimahukuse küsimus ka maailmamajanduse kontekstis.

Kokkuhoiud on Saksamaa Roheliste seas vastuoluline teema. 2012 oli Euroopa Fiskaalkokkuleppe küsimuses suuremat sorti dispuut, mis viimaks väga väikese häälteenamusega vastu võeti. Kas säärane hääletus lõpeks täna teisiti?

See 2012 otsus võeti vastu keset eurokriisi. Ilma fiskaalkokkuleppeta poleks Kreekale ehk üldse abi tulnud. EL-le järgnevat kahju poleks olnud võimalik ette näha. Selles mõttes usun, et nagu toona, tegeleme probleemiga ka täna asjakohaselt ja ettevaatlikkusega.

On selge, et vajame üle-Euroopalist investeerimist.

Tuleks selgeks teha, mille üle siin arutleme. Kas Kreeka maksude kogumise ja laenuprobleemide üle? Itaalia? Vahest Saksamaa üle? Sellest ka ettepanek tekitada uut manöövriruumi madala laenumääraga riikidele. Tasub vaadata ka Portugali, mis samuti sai finants- ja euro kriisist hoobi. Tehti ulatuslikke investeringuid taristusse – 12 miljardit ühistransporti ja 8 miljardit energia ja keskkonnaprojektidesse, selle asemel, et investeerida kulukatesse maksukingitustesse.

Kas selline Saksamaa investeerimiseeskiri oleks ühilduv Euroopa lepetega?

Jah, seni, kuni järgime Maastrichti kriteeriume ja Fiskaalkokkuleppe reegleid. Kordan – on vahe, kas valitsuse laenumäär on 80 protsenti või 50 protsenti SKT-st. Madala laenumäära puhul pakub Maastricht laenude jaoks rohkem manöövriruumi. See mõiste on Maastrichti režiimis selgelt kinnistunud.

Miks ei peaks investeerimiseeskiri olema kättesaadav riikides, mis ei vasta Maastrichti režiimi kriteeriumidele? Mõned riigid on 2008 kriisist alates allakäiguspiraali sattunud. Enne kriisi pidasid nad Maastrichti režiimist kinni, kuigi teised riigid, nagu Saksamaa, seda ei teinud.

Meie eesmärk on esitada adekvaatne ettepanek Saksamaale. Saksamaa valitsus on Euro kriisist räsitud Euroopa riikidele finantsnõu andmisega küllalt palju segadust ja viha põhjustanud. Me ei tohiks seda korrata. Loomulikult peaks iga Euroopa valitsus olema motiveeritud arutlema riiklike ja üleriiklike lähenemiste üle investeringute kasvatamiseks.

Milline mõju võiks Saksamaa investeerimiseeskirjal olla ülejäänud Eurotsoonile?

Suurem riiklik investeerimine suurendaks kindlasti sisemaist nõudlust, mille tulemusel kahaneks mõnevõrra meie väliskaubanduse ülejääk. Samal ajal looks see suurenenud võimaluse teistel riikidel Saksamaa turul tegutsemiseks, suurendades rahavoogu Lõuna Euroopasse.

Nagu ma eeldan meie partneritelt Maastrichti suguste reeglite järgimist, nii peame ka tõdema, et meie alaline jooksevkonto ülejääk põhjustab makromajanduslikku tasakaalustamatust. Puhtalt majanduslikus mõttes tähendab jooksevkonto ülejääk kapitalieksporti – märki sellest, et investeerime liiga vähe kodumaiselt.

Tänavune 2019 suvi on näidanud, et Saksamaa on ilmselt sisenemas majanduslangusse, millel oleks Eurotsoonile tervikuna tõsised tagajärjed. Kas pole kätte jõudnud aeg lõpetada palkade ja tarbijahinna siseriiklik deflatsioon, millele Saksamaa on viimastel aastakümnetel keskendunud eesmärgiga hoida tööstussektorite konkurentsivõimet?

10 aastat tagasi sattusime tugevasse majanduslangusse. Selle reaktsioonina käivitatud majandusstiimulite pakett koosnes lühiajalistest tööhõivetoetustest (*Kurzarbeitergeld*) ja autopargi uuendamise toetuste programmist (*Abwrackprämie*). Need meetmed võisid SKT-d küll hetkeliselt tõsta, ent ei viinud vajalike struktuurimuudatusteni. Me ei saa lubada selliste vigade kordumist võimaliku uue majanduslanguse olukorras. Selle asemel peaksime kindlalt ja järjepidevalt investeerima struktuurasetesse puudujääkidesse ja stimuleerima sisetarbimist, mis omakorda tõstaks erainvesteeringuid. Samal ajal, kui planeet kuumeneb, on Saksamaa majandus jahenemas. Peame seda olukorda ära kasutama, investeerides kliimamuutuste meetmetesse, rohetehnoloogiasse ja taastuenergia taristusse, et samaaegselt võidelda kliimamuutustega ja stimuleerida majandust. Mõte on teha planeedi päästmine kasumlikuks.

Millisel määral peaksid EL riigid nagu Prantsusmaa, Itaalia ja Kreeka samuti mingisugust investeerimiseeskirja rakendama?

Iga riik peaks saama ise otsustada. Liikmesriikide majanduslik olukord on väga erinev. On selge, et vajame üle-Euroopalist investeerimist – eriti just investeerimist tehisintellekti. Teiste meetmete seas oleks suurt abi siin ka Eurotsooniülesest eelarvest.

Saksamaad peetakse fiskaalkonservatiivseks riigiks. Kas Teie ettepanek ei või osutada Teile poliitiliselt kahjulikuks?

See on Saksamaal kahtlemata tundlik teema, kuid ma ei näe, kuidas ettepanek võiks mingit kahju tekitada. Tegelikult isegi vastupidi – see on väga vajalik debatt. Seda kinnitab ka senine tagasiside. Minu meelest ei seisne fiskaalpoliitika küsimused väärtushinnangutes nagu konservatiivsus või liberaalsus, pigem majanduslikus otstarbekuses. Must null on Saksamaal omandamas sümbolset staatust. Poliitikud on end eelarvetasakaalu osas kiitnud, ilma, et nad selle saavutamiseks suurt midagi tegema oleks pidanud – maksutulud on sellele vaatamata suuresti ise kogunenud. Loomulikult ei taha keegi olla esimene rahandusminister, kes seda võimsat sümbolit rüvetada julgeks. Just seetõttu on arutelu musta nulli mõiste kasulikkusest nii vajalik. See on väga pingestatud vaidluse koht ka majandusteadlaste seas. Ka seal on hoiakud uute väljakutsete valguses muutumas.

Kuidas reageerisid Teie ettepanekule teised erakonnad?

Olin üllatunud positiivse vastukaja rohkuse üle. Saime koos Anja Haiduk-iga palju toetust, kusjuures ka liidumaadelt, kuigi nende puhul esines küllalt palju eriarvamusi. Nii parlamendigrupis, kui Roheliste erakonna seas laiemalt esineb siin palju erinevaid perspektiive. Parlamendigrupp jätkab selle teema osas oma ideede arendamist, kaasates ka eksperte. Üldiselt tundub olevat selge, et meie ettepanek võlapiduri edasiseks arendamiseks on positiivselt vastu võetud. Rahandusminister Scholz (Sotsiaaldemokraadid) aga ei tundu üldse aldis musta nulli kriitilise pilguga üle vaatama või võlapidurit läbi arutama. Tean päris kindlalt, et sugugi mitte kõik ei ole rahandusministeeriumis selle üle õnnelikud. Hr. Scholz on enda selgitamiseks öelnud, et „Saksamaa rahandusminister jääb Saksamaa rahandusministriks“. Talle tundub olevat kohustuseks hoida oma eelkäija Wolfgang Schäuble kurssi. Ja CDU (Kristlikud demokraadid) esimehel Annegret Kramp-Karrenbauer-il ei õnnestunud midagi paremat välja mõelda, kui süüdistada meid võlakoorma suurendamises. Teisest küljest on erinevates parlamendikomiteedes palju parlamendiliikmeid, kes on huvitatud avatud arutelust. Olen kindel, et teema jõuab päevakorda aga tegutseda tuleb kiirelt – enne, kui majanduslik olukord meid selleks kohustama hakkab.

(1) Saksamaa põhiseadusesse tutvustatud instrument, mis garanteerib avalikke eelarveid ilma struktuursete defitsiidideta, või ainult väga väikeste defitsiididega.

Artikkel ilmus algselt Green European Journal kodulehel 04.10.2019 ning on ligipääsetav [siit](#).

Danyal Bayaz is a Member of Parliament in Germany for Alliance 90/The Greens. His background is in economics and business consultancy.

Published November 21, 2019

Article in Estonian

Translation available in German, English

Published in the *Green European Journal*

Downloaded from <https://www.greeneuropeanjournal.eu/eelistades-investeeringuid-nullijaamisele/>

The Green European Journal offers analysis on current affairs, political ecology and the struggle for an alternative Europe. In print and online, the journal works to create an inclusive, multilingual and independent media space. Sign up to the newsletter to receive our monthly Editor's Picks.